

על התנאים לקיומה של הבטחה שלטונית

עקרון ידוע הוא, כי "הבטחות יש לקיים". עקרון מוסרי זה זכה לעיגון משפטי בפסיקות רבות של בית המשפט העליון ובין היתר על ידי נשיא בית המשפט העליון לשעבר, כבוד השופט אהרון ברק אשר עמד על חשיבותו של עקרון זה עת ציין כי "קיום הבטחות עומד ביסוד חיינו, כחברה וכעם". עם זאת, זכורה היטב אמרת הכנף המיוחסת לראש הממשלה השלישי של מדינת ישראל – לוי אשכול – "הבטחתי, אבל לא הבטחתי לקיים".

כעורכי דין המתמחים במשפט מינהלי, אנו נתקלים לא אחת במקרים בהם לקוחות נחשפו להבטחות שונות מצד בעלי תפקיד ברשויות שונות אך גילו מאוחר יותר כי אלה הבטיחו, אולם לא הבטיחו לקיים. כאשר מקבל ההבטחה מסתמך על מה שהוא רואה כהתחייבות שלטונית, הנזקים עשויים להיות גדולים.

אמנם הגישה המרכזית בפסיקת בתי המשפט היא כי רשות שלטונית, המתכחשת להבטחתה, היא לכאורה רשות אשר אינה נוהגת בהגינות ובסבירות. ואולם, בתי המשפט גם הבהירו, כי לא כל הבטחה שלטונית היא הבטחה מחייבת ועל כן, כדי להמנע מאי נעימויות ומטיפוח ציפיות שוא, מוצע לשים לב לדגשים הבאים, כפי שבאו לידי ביטוי בפסיקות בית המשפט העליון בהן בין היתר נקבעו התנאים להתקיימותה של הבטחה שלטונית.

ראשית, על מנת שהבטחה תחייב את הרשות המבטיחה, נדרש להוכיח כי אכן ניתנה, למשל באמצעות מסמך בכתב, תיעוד שיחה וכיוצא בזאת. נדרש עוד, כי לשון ההבטחה אשר תועדה תהיה ספציפית, ברורה ומפורשת, באופן שאינו משתמע לשת פנים וזאת כדי להמנע מהטלת דופי פרשני באשר לטיב ההבטחה. עוד נדרש, כי נותן ההבטחה יהיה בעל הסמכות חוקית לתיתה. אשר על כן, חשוב להכיר את הסמכויות בגוף המבטיח, באשר לא כל גורם ברשות מוסמך להתחייב בשמה.

זאת ועוד, בית המשפט בבוחנו את תוקפה של ההבטחה השלטונית בוחן האם נותן ההבטחה התכוון ליתן לה תוקף משפטי מחייב או שהמדובר באמירות ללא כוונה מחייבת (וכאלה אשר לעתים גם מקבל ההבטחה, או מקבל הבטחה סביר, לא דווקא ראה אותן כמחייב). כך למשל, הבטחות של נבחר ציבור במסגרת מסע בחירות לא ייחשבו להתחייבות שלטונית. לפרשנות כוונת המבטיח ניתן לפנות לנסיבות מתן ההבטחה, כמו למשל האם התקימה התייעצות עם היועץ המשפטי בארגון בטרם מסירת ההבטחה? האם ההבטחה אושרה על ידי מספר גורמים הנוגעים לעניין? ועוד.

בפועל, הוכחה של הבטחה שלטונית מחייבת דורשת נטל כבד ביותר על הטוען ואף אם כל התנאים המפורטים לעיל מתקיימים ייתכן ובמקרים מסוימים יקבע בית המשפט כי הרשות רשאית להשתחרר מהבטחה אשר ניתנה בין מהטעם כי קיים צידוק חוקי לשנות מההבטחה או לבטלה ובין אם מטעמי הגנה על האינטרס הציבורי. לאור האמור, חשוב, בטרם יפותחו ציפיות וישונה המצב לרעה, לקיים התייעצות עם עורך דין המומחה בתחום המנהלי.

*מאת: עו"ד יאיר עלני

* הכותב הינו עורך דין במשרד עורכי הדין אפיק תורג'מן ומתמקד בעיקר בתחום הציבורי, מכרזים ודיני רשויות מקומיות. אין בסקירה כללית זו משום ייעוץ משפטי כלשהו ומומלץ להיוועץ בעורך דין המומחה בתחום בטרם קבלת כל החלטה בנושאים המתוארים בסקירה זו.

גליון מס' 4185
7/2/2011

מה בגליון?

מידע בלעדי

מכרזים

עורכת: אילת אלוני-כהן 03-5635069

מחלקת שירות לקוחות: סימה אסביה -03-5635073

מחלקת מכירות: 03-5635000

מען: דרך פתח תקוה 98-96 תל אביב 67138

פקס: 03-5635075

מובהר בזאת כי המערכת אינה אחראית, במישרין או בעקיפין, לתוכן הפרסום ו/או לאמיתות מצגיו, לרבות כל מצג שיש בו להעיד על תכונות המפרסם או המוצר או השרות המוצע, והאחריות הבלעדית אפוא לתוכן הפרסום ולכל עניין המשתמע ממנו היא על המפרסמים בלבד.